

Emberevés és „Istenevés” a primitív társadalmakban

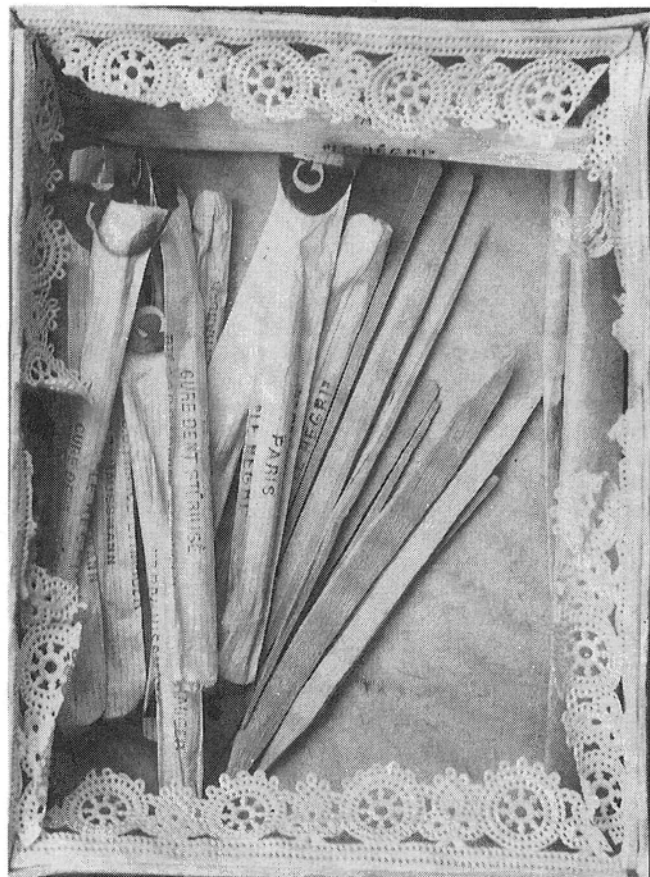
Az emberevés „rút és gonosz” szokásairól első híradásunk Hérodotosztól származik. Történeti munkájának negyedik könyvében *Skythia* leírása során közli, hogy a földművelő skytháktól északra „már nagy messziségre pusztaság a föld. A pusztá után az *androphagusok* (emberevők) laknak, egy különleges és semmiképp sem skytha nép... Az androphagusoknak az összes népek között a legvadabb szokásaik vannak, sem jogot, sem törvényt nem ismernek. Nomád nép, a skythákhoz hasonló ruhákban járnak, de a saját nyelvükön beszélnek, s ennek a vidéknek a lakói között csak ők esznek emberhúst.”.

Adataink Amerika felfedezésével és az európai látóhatár kiszélesedésével megszorodtak. A híradások sorát *Kolumbus* indítja meg, aki az emberevés szokásával a Kis Antillák szigetein élő karaib indiánoknál találkozott. Közlése olyan visszhangot keltett Európában, hogy a XVI. század elejétől az emberevőket a karaib név eltorzításával „kannibáloknak” nevezik. A Kolumbust követő századok népismereti irodalmában alig találkozunk Európán kívül élő néppel, mely – a szerző szerint – ne ismerné az emberevés, fejevadászat vagy emberáldozat „vad”, „irtózatoss” szokását. Ha ezek a munkák természetszerűleg a korabeli európai moralitás talaján állva ítéleznek is, ha adataik sokszor hallomáson s csak ritkán személyes tapasztalaton alapulnak, ha a leírások és az ezeket illusztráló, hátborzongatóan naturalista metszetek részben a konkviztádorok kegyetlenkedéseit, az európai gyarmatosítás tetteit igyekeznek is igazolni, annyit megtudunk belőlük, hogy a fejlődés alacsonyabb fokain álló társadalmaknál a kannibalizmusnak valamilyen formája éppenséggel nem tartozott a rendkívüli jelenségek közé.

A fejlettebb, már a civilizáció küszöbén álló, prefeudális, politheisztikus vallású társadalmak rituális kannibalizmusánál az emberhúshoz kapcsolódó mágikus erő képzelete már háttérben jelentkezik. Itt inkább az az elgondolás lép előtérbe, hogy az emberevő isteneknek feláldozott ember húsának elfogyasztásával a kultusz hívei résztvesznek az *Isten lakomájában*; ez utóbbinak a lélek, a hívőknek pedig a test jut. Ezen a fokon azonban már olyan képzetekkel, ill. rítusokkal is találkozunk, melyek a tételek vallások felé mutatnak, s melyekben az *istennel való egyesülést az isten húsává és vérévé* átváltoztatott növényi élelem elfogyasztása idézi elő.

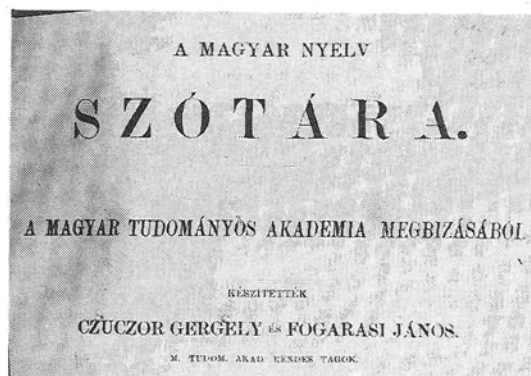
C.F. Martius a múlt század közepén hosszabb időt töltött a braziliai *Iapurá* mentén élő miranha törzsnél, s alkalmá volt az emberevés gyakorlatát megfigyelni. Amikor a főnököt az emberevés indokáról faggatta, az így válaszolt: „Ti fehérek, sem a krokodilt, sem a majmot nem eszitek meg, bár mindkettőnek a húsa jó ízű. Mindez csak megszokásból van. Ha ellenséget meggyötöm, okosabb húsát megenni, mint hagyni, hogy megrohadjon. A legrosszabb ugyanis nem a megevése maga, hanem a halál; és ha már megölted, közömbös, hogy az *umáúák* (egy szomszédos törzs) megesznek-e vagy sem. Nem ismerem azonban egyetlen vadat sem, mely jobban ízlene az ember húsánál, bár a fehérek húsa túlságosan savanykás”.

Idézteinket Bodrogi Tibornak a Világosság 1961.2. évfolyam 7. számában megjelent tanulmányából vettük.

FOGPISZKÁLÓ, (fog-piszkáló) ősz. fn. Hegyes, vékony tüforma eszköz tollból, fából stb. melylyel a fogak közt maradt étel részecskéit kipiszkáljuk.

FOGVÁJÓTOK, (fog-vájó-tok) ősz. fn. Tokocská, melyben a fogvájót tartani szokás.

PEST.
EMICH GUSZTÁV MAGYAR AKADEMIAI NYOMDÁSZNÁL
1864.